

ความสัมพันธ์ของคุณภาพการสอบบัญชีกับมูลค่าองค์กรตามราคาตลาดของ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100

มุกิตา ธรรมสาโรช

นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

วันที่ได้รับต้นฉบับบทความ: 10 กุมภาพันธ์ 2567

วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ: 29 พฤษภาคม 2567

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 4 มิถุนายน 2567

แดน กุลรูป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาบัญชี คณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

จิราภรณ์ พงศ์พันธุ์พัฒนา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาบัญชี คณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของคุณภาพการสอบบัญชีกับมูลค่าองค์กรตามราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 ในช่วงปี พ.ศ. 2561 - พ.ศ. 2565 จำนวน 70 บริษัท หรือ 350 กลุ่มตัวอย่าง งานวิจัยนี้ใช้การจัดการกำไร (Earning Management) โมเดลของโจนส์ที่ปรับเปลี่ยน (Modified Jones Model) (Dechow et al., 1995) เป็นตัวแทน (Proxies) สำหรับคุณภาพการสอบบัญชีและวัดมูลค่าองค์กรตามราคาตลาดตามสูตรการคำนวณ Tobin's Q สถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการสอบบัญชีมีความสัมพันธ์กับมูลค่าองค์กรตามราคาตลาด (Tobin's Q) ของบริษัทในกลุ่ม SET 100 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้สอบบัญชีของบริษัทในกลุ่ม SET 100 มีคุณภาพการสอบบัญชีดีจะทำให้มูลค่าองค์กรตามราคาตลาดที่ดีเนื่องจากหากขั้นตอนการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีเป็นกระบวนการที่มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานการปฏิบัติงานที่กำหนดโดยหน่วยงานกำกับและเป็นไปตามข้อกำหนดตามกฎหมายแล้วย่อมส่งผลต่อคุณภาพการสอบบัญชีและมีผลต่อความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือของรายงานทางการเงินที่นักลงทุนจะนำไปใช้ในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจได้อย่างถูกต้องทำให้มูลค่าองค์กรทางการตลาดเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: คุณภาพการสอบบัญชี มูลค่าองค์กรตามราคาตลาด บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

The Relationship between Audit Quality on Firms' Market Value of Thai Listed Companies SET 100 Group

Mutita Tammasaroch

*Master's degree Student, Mater Accountancy Program,
Faculty of Management Sciences, Lamphang Rajabhat University*

Received: 10 February 2024

Revised: 29 May 2024

Accepted: 4 June 2024

Dan Kulroop

*Assistant Professor, Dr., Faculty of Management Sciences,
Lampang Rajabhat University*

Jeeraporn Pongpanpattana

*Assistant Professor, Dr., Faculty of Management Sciences,
Lampang Rajabhat University*

Abstract

The objective of this research is to study the relationship between audit quality and firms' market value of companies listed on the Stock Exchange of Thailand, SET 100 group during the period of 2018 to 2022. They are 350 samples from 70 companies. This research uses Earning Management by estimating the level of discretion accrual. It represents the audit quality and measures the firm market value by Tobin's Q. Statistics used in the research include maximum value, minimum value, average, standard deviation, and multiple regression equations.

The results found that auditing quality has a positive relationship with the firm market value (Tobin's Q) of companies in the SET 100 group with statistical significance. This reflects that auditors of companies in the SET 100 group with good audit quality will create good firm market value. Because, The auditor's work process is a quality process that meets the standards by the regulatory and meets legal requirements, it will affect the audit quality and the accuracy and reliability of financial reporting. In addition, Investors will use it to make decision making, and increasing the firm market value.

Keywords: Audit Quality, Firm Market Value, Listed Firm

บทนำ

พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 มาตรา 11 กำหนดว่า งบการเงินต้องได้รับการตรวจสอบและแสดงความเห็นโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต และงบการเงินเป็นเอกสารหลักฐานที่ทางตลาดหลักทรัพย์กำหนดให้กิจการที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยต้องเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์ให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น โดยผู้สอบบัญชีจะปฏิบัติงานตรวจสอบเป็นไปตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่รับรองทั่วไปและให้ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่า งบการเงินนั้นไม่ได้แสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอย่างมีสาระสำคัญ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน และกระแสเงินสดของกิจการ เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของผู้ใช้งบการเงินกลุ่มต่างๆ นอกจากนี้ งบการเงินยังแสดงถึงผลการบริหารงานของฝ่ายบริหารซึ่งได้รับมอบหมายให้ดูแลทรัพยากรของกิจการ (สภาวิชาชีพบัญชี, 2562) ซึ่งฝ่ายบริหารนั้นภายใต้แนวคิดของทฤษฎีตัวแทน หรือ Agency Theory ของ Jensen & Meckling (1976) กล่าวว่า ฝ่ายบริหาร ที่ทำการในฐานะตัวแทน (Agent) ให้กับอีกฝ่ายที่เรียกว่าตัวการ (Principal) หรือผู้เป็นเจ้าของ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดให้แก่ตัวการ แต่อาจจะเกิดปัญหาการเป็นตัวแทน (Agency Problem) ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ (Agency Problem) ดังนั้น คุณภาพงานสอบบัญชีจึงมีความสำคัญกับมูลค่าองค์กร เนื่องจากผู้บริหารหรือนักลงทุนต้องการได้รับข้อมูลเพื่อใช้ในการประกอบการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ มีการวางแผนและควบคุมการดำเนินงาน และสามารถทำให้องค์กเกิดความมั่งคั่งเปรียบในการแข่งขัน

การสอบบัญชีโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาตจะช่วยทำให้เกิดความเชื่อมั่นต่อผู้ใช้งบการเงิน โดยผู้สอบบัญชีช่วยในการตรวจสอบรายการที่ผิดปกติของงบการเงินก่อนที่จะนำเสนอต่อผู้ใช้งบการเงิน ทิวรัตน์ ผลดี สุขสกุล และ สุภา ทองคง (2563) พบว่าคุณภาพการสอบบัญชีมีผลต่อราคาตลาดหุ้นสามัญของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย แสดงให้เห็นว่าคุณภาพการสอบบัญชีเป็นผลให้เกิดความน่าเชื่อถือจากบุคคลภายนอก ส่งผลทำให้ราคาตลาดหุ้นสามัญขององค์กรปรับตัวเพิ่มขึ้น Wijaya (2020), Afza & Nazir (2014) ใช้โมเดลของโจนส์ที่ปรับเปลี่ยน (Modified Jones Model) (Dechow et al., 1995) เป็นตัวแทน (Proxies) สำหรับคุณภาพการสอบบัญชี โดยโมเดลของโจนส์ที่ปรับเปลี่ยน (Modified Jones Model) มีสมมติฐานว่าการตกแต่งกำไรหรือการจัดการกำไรจะมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบทางด้านรายการคงค้างที่อยู่ในกำไรของบริษัท ดังนั้นองค์กรที่มีการตกแต่งกำไรหรือการจัดการกำไรรายการคงค้างที่สูงผิดปกติ TACHE (2021) พบว่าหากการสอบบัญชีมีคุณภาพการสอบบัญชี การจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างตามแนวคิดของโมเดลของโจนส์ที่ปรับเปลี่ยน (Modified Jones Model) จะต่ำ ดังนั้นโมเดลของโจนส์ที่ปรับเปลี่ยน (Modified Jones Model) จึงเป็นตัวแทนของคุณภาพการสอบบัญชีในงานวิจัยนี้ได้ใช้การจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างจากดุลยพินิจของผู้บริหาร เป็นตัวแทน (Proxies) ของคุณภาพการสอบบัญชี และใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นบริษัท SET100 เนื่องจากเป็นดัชนีราคาหุ้นที่จัดทำขึ้นเพื่อแสดงระดับและความเคลื่อนไหวของราคาหุ้นสามัญ 100 หลักทรัพย์ ตามลำดับที่มีมูลค่า

ตามราคาตลาดสูง หากมีการตกแต่งกำไรจะส่งผลเป็นวงกว้างต่อนักลงทุนหรือผู้มีส่วนได้เสียงานวิจัยนี้ จึงมุ่งทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการสอบบัญชีกับมูลค่าองค์กรตามราคาตลาดโดยใช้การจัดการกำไรเป็นตัวแทนของคุณภาพการสอบบัญชี และใช้ตัวแบบการวัดมูลค่าองค์กรตามราคาตลาดของ Tobin's Q ผลงานวิจัยที่ได้จะช่วยเติมเต็มวรรณกรรมเกี่ยวกับคุณภาพการสอบบัญชีและมูลค่าองค์กรตามราคาตลาด และ หน่วยงานที่กำกับดูแล เช่น สภาวิชาชีพบัญชี กสท.สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผน หรือ กำหนดกฎ ข้อบังคับ นโยบาย รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนเพื่อพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานตรวจสอบได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของคุณภาพการสอบบัญชีที่มีผลต่อ มูลค่าองค์กรตามราคาตลาดของบริษัทที่จดทะเบียนในกลุ่ม SET 100

การทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีตัวแทน (Agency theory)

Jensen and Meckling (1976) เสนอทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) อธิบายความสัมพันธ์ระหว่าง "ตัวการ" (Principal) และ "ตัวแทน" (Agent) ตัวการ หมายถึง ผู้ถือหุ้น ในขณะที่ตัวแทน หมายถึง ผู้บริหาร ตามทฤษฎีนี้ ผู้บริหารของกิจการทำหน้าที่เป็นตัวแทน (Agent) รับผิดชอบจัดทำการเงินเพื่อรายงานฐานะการเงินและผลการดำเนินงานขององค์กรต่อผู้ถือหุ้น (Principal) ผู้ถือหุ้นจะตรวจสอบความถูกต้องของรายงานทางการเงิน ผู้ถือหุ้นจะใช้วิธีการติดตามและตรวจสอบการบริหารงานของผู้บริหาร และใช้บริการผู้สอบบัญชี ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก ตรวจสอบและแสดงความเห็นเกี่ยวกับรายงานทางการเงิน ซึ่งความเห็นของผู้สอบบัญชีจะช่วยสร้างความมั่นใจต่อรายงานทางการเงินแก่ผู้ใช้ข้อมูล ตามทฤษฎีตัวแทน ผู้สอบบัญชีมีหน้าที่รับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้นเป็นหลัก และทำหน้าที่เป็นกลไกบรรเทาปัญหา Agency Problem ระหว่างตัวการและตัวแทน งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาว่าคุณภาพงานสอบบัญชีที่ดีช่วยลดปัญหาระหว่างตัวการและตัวแทนส่งผลต่อมูลค่าองค์กรตามราคาตลาด

มูลค่าองค์กรตามราคาตลาด (Firm Market Value)

งานวิจัยนี้ได้้นำค่า Tobin's Q มาใช้ในการวัดมูลค่าองค์กรตามราคาตลาด เป็นแนวคิดที่นำเสนอโดย Professor James T. Tobin ศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัย Yale ซึ่งได้รับรางวัลโนเบล สาขาเศรษฐศาสตร์ในปี ค.ศ. 1981 แนวคิด Tobin's Q เป็นตัววัดผลการปฏิบัติงานที่เกิดจากแนวคิดการผสมผสานข้อมูลจากงบการเงินและมูลค่าทางการตลาด ซึ่งได้รับการยอมรับจากงานวิจัยทั้งทางด้านบัญชีและการเงินในการประเมินผลการปฏิบัติงานและ/หรือมูลค่าองค์กร (มนวิภา ผดุงสิทธิ์, 2548) โดยใช้ราคาตลาด (Market value) ของสินทรัพย์ของบริษัทหารด้วยราคาเปลี่ยนแปลงแทน

(Replacement Cost) ของสินทรัพย์นั้น ซึ่งราคาตลาดของสินทรัพย์จะวัดจากมูลค่าทางการตลาดของหุ้นที่อยู่ในมือผู้ถือหุ้นและหนี้สิน Professor James T. Tobin เชื่อว่าค่า Tobin's Q เป็นตัววัดที่ดีที่สะท้อนให้เห็นถึงมูลค่าบริษัทที่สามารถคาดการณ์การตัดสินใจลงทุนในอนาคต การคำนวณค่า Tobin's Q ที่ใช้ในงานวิจัยมีหลายแนวทาง Chung and Pruitt (1994) ได้ปรับปรุงสูตรในการคำนวณค่า Tobin's Q ให้ง่ายขึ้น โดยคำนวณมูลค่าทางการตลาดของบริษัทจากผลรวมมูลค่าทางการตลาดของหุ้นสามัญ (ผลคูณของราคาตลาดของหุ้นสามัญและจำนวนหุ้นที่อยู่ในมือผู้ถือหุ้น) มูลค่าทางการตลาดของหุ้นบุริมสิทธิ (มูลค่าไถ่ถอนของหุ้นบุริมสิทธิ) และมูลค่าทางการตลาดของหนี้สิน (มูลค่าตามบัญชีของหนี้สินหมุนเวียนสุทธิ) และใช้มูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์ เนื่องจากการคำนวณค่า Tobin's Q ตามแนวทางของ Lindenberg and Ross (1981) ได้รับการยอมรับความถูกต้องตามหลักทฤษฎี Chung and Pruitt จึงวิจัยเพื่อทดสอบว่าค่า Tobin's Q ที่คำนวณได้จะมีค่าใกล้เคียงกับค่า Tobin's Q ที่คำนวณตามแนวทางของ Lindenberg and Ross (1981) หรือไม่ ซึ่งผลการวิจัยเปิดเผยว่าทั้งสองค่ามีค่าใกล้เคียงกันมาก และมีความคล้ายคลึงกันอย่างน้อย 96% ดังนั้น งานวิจัยที่ต้องการใช้ค่า Tobin's Q เพื่อใช้วัดมูลค่าบริษัท สามารถใช้ค่า Q ที่ได้จากการปรับปรุงสูตรให้ง่ายนี้ได้อย่างมั่นใจพอสมควร (สุภาวลัย วงศ์ใหญ่ และคณะ ,2560) สามารถคำนวณ Tobin's Q ได้ดังนี้

$$\text{Tobin's Q หรือ Approximate } q = (\text{MVE} + \text{MVP} + \text{DEBT}) / \text{TA}$$

โดยที่	Tobin's Q	=	มูลค่ากิจการ
	MVE	=	มูลค่าตามราคาตลาดของหุ้นสามัญ
	MVP	=	มูลค่าตามราคาตลาดของหุ้นบุริมสิทธิ
	DEBT	=	มูลค่าตามบัญชีของหนี้สิน
	TA	=	มูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์รวม

คุณภาพการสอบบัญชี (Audit Quality)

นักวิจัยหลายท่านได้มีการให้คำนิยามเรื่องคุณภาพการสอบบัญชีว่า ขึ้นอยู่กับวิธีการตรวจสอบความรู้และความสามารถของผู้สอบบัญชีเอง เช่น DeAngelo (1981) ให้คำนิยามว่าคุณภาพการสอบบัญชีคือ ความน่าจะเป็นที่จะที่สามารถตรวจพบการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญของงบการเงินและรายงานการแสดงผลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงดังกล่าวของผู้สอบบัญชี นอกจากนี้จารินยา แก้วสุริยา (2559) กล่าวว่า คุณภาพของการสอบบัญชีเป็นผลสะท้อนให้เห็นว่า ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่เป็นผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชีที่ได้ใช้กระบวนการในการตรวจสอบในฐานะผู้ประกอบการวิชาชีพในการตรวจสอบและแสดงความเห็นต่องบการเงิน ผู้สอบบัญชีต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้และต้องใช้วิธีการตรวจสอบตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองไว้โดยทั่วไป ปฏิบัติงานด้วยความถูกต้องและครบถ้วนในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ รวมทั้ง ปิยะณัฐ ฤณพุทธิคม (2561) ได้กล่าวว่า คุณภาพการสอบบัญชี หมายถึง การตรวจสอบข้อเท็จจริงของผู้สอบบัญชีและการแสดงความเห็นในรายงานการสอบบัญชีให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริง

ที่ตรวจพบ โดยอยู่ในความเป็นอิสระ สามารถลดความไม่สมดุลของข้อมูลระหว่างผู้บริหารกับผู้ถือหุ้น เป็นหลักประกันให้ผู้ใช้งบการเงินได้อย่างน่าเชื่อถือได้

คุณภาพการสอบบัญชีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญกับงบการเงินมากขึ้น เพราะผู้บริหารหรือนักลงทุน ต้องการได้รับข้อมูลเพื่อใช้ในการประกอบการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ มีการวางแผนและควบคุม การดำเนินงานได้ดียิ่งขึ้น และสามารถนำพาธุรกิจไปสู่ความได้เปรียบและแสวงหาโอกาสทางธุรกิจ ในการแข่งขันให้แก่องค์กรอีกด้วย (อรอุมา แก้วสิทธิ์, 2561)

คุณภาพการสอบบัญชีเป็นสิ่งที่ยากต่อการวัด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการสอบบัญชี ในอดีต สามารถแบ่งเครื่องมือในการวัดคุณภาพการสอบบัญชีได้เป็น 2 ประเภท คือ การวัดทางตรงและ การวัดทางอ้อม การวัดคุณภาพการสอบบัญชีทางตรง คือ การที่รายงานทางการเงินนั้นเป็นไปตาม ที่มาตรฐานกำหนดไว้การควบคุมคุณภาพการรายงานเป็นต้น สำหรับเครื่องมือวัดทางอ้อมได้แก่ ขนาดของบริษัทสอบบัญชี ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ค่าธรรมเนียมการให้บริการอื่นนอกเหนือจาก การสอบบัญชี ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอบบัญชีและผู้บริหาร ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชี ความเชี่ยวชาญการสอบบัญชีและชื่อเสียงของผู้สอบบัญชี (chadegani. A. A.,2011) (อ้างใน ญัฐนิชา พูเพื่องสมบัติ ,2559)

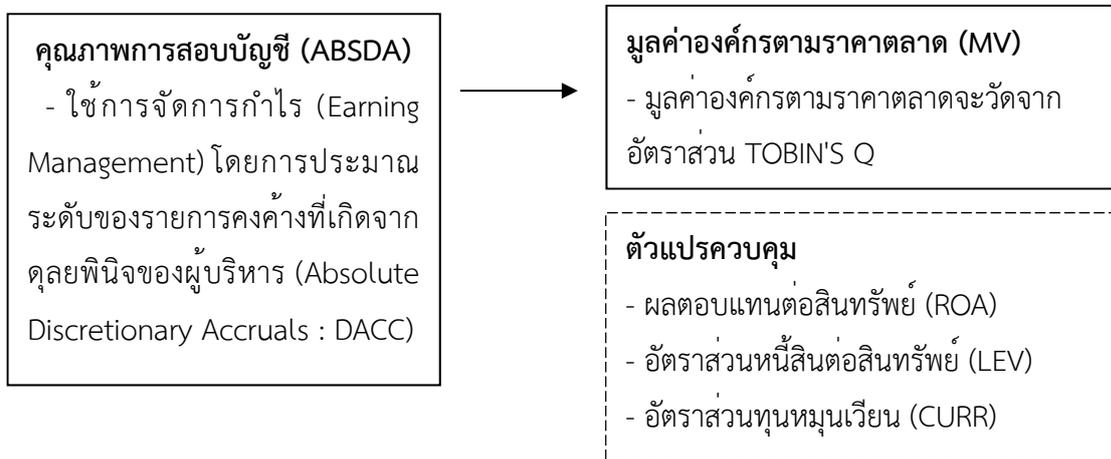
นอกเหนือไปจากนี้ยังมีตัวแทนสำหรับการวัดคุณภาพการสอบบัญชีตัวอื่นอีกหลากหลาย เช่น งานวิจัยของ Lawrence et al (2011) กาญจนา สุขศาลา และ อัจฉรา ชนากลาง (2562) ทำการวัดคุณภาพ การสอบบัญชีด้วยรายการคงค้างทางบัญชีส่วนที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร รวมทั้งกาญจนา สุขศาลา และอัจฉรา ชนากลาง (2562) กล่าวว่า การวัดคุณภาพการสอบบัญชีที่ไ้มากที่สุดคือรายการคงค้าง ในงบการเงินเนื่องจากรายการคงค้างเกิดจากรายการค้างรับค้างจ่ายจากรายการการดำเนินธุรกิจซึ่งรายการ คงค้างประกอบด้วยรายการคงค้างรวม (Total Accruals) ซึ่งประกอบด้วยรายการคงค้างจากการเนินงาน ปกติ (Non-Discretionary Accruals) หมายถึง รายการคงค้างที่เกิดขึ้นตามภาวะเศรษฐกิจและการดำเนิน ธุรกิจปกติ ซึ่งไม่สามารถควบคุมได้ เช่น ยอดลูกหนี้การค้าเป็นต้นและรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจ ของผู้บริหารหรือรายการคงค้างเกินปกติ (Discretionary Accruals) หมายถึง รายการคงค้างที่ผู้บริหาร ตกแต่งตัวเลข เช่น การตั้งลูกหนี้การค้า ตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ การเลือกใช้วิธีตัดค่าเสื่อมราคา เพื่อให้กำไรเติบโตอย่างมั่นคง เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ Wijaya (2020), Afza & Nazir (2014) และ TACHE (2021) พบว่าหากการสอบบัญชีมีคุณภาพการสอบบัญชี การจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง ตามแนวคิดของโมเดลของโจนส์ที่ปรับเปลี่ยน (Modified Jones Model) จะต่ำ ดังนั้นโมเดลของโจนส์ ที่ปรับเปลี่ยน (Modified Jones Model) จึงเป็นตัวแทนของคุณภาพการสอบบัญชี

ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงสรุปว่า คุณภาพการสอบบัญชี (Audit Quality) หมายถึง การที่ผู้สอบบัญชี และสำนักงานสอบบัญชีสามารถตรวจสอบและจำกัดการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างตามดุลยพินิจ ของผู้บริหารเพื่อใ้งบการเงินเป็นไปตามเป้าหมายที่ผู้บริหารกำหนดไว้รวมถึงผู้สอบบัญชีสามารถรายงาน

ผลการสอบบัญชีได้อย่างถูกต้องและอิสระและวัตถุประสงค์ของการสอบบัญชีโดยใช้การจัดการกำไรจากรายการคงค้างทางบัญชีส่วนที่เกิดจากการดำเนินงานตามปกติและรายการคงค้างส่วนที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร ใช้ผลต่างระหว่างรายการคงค้างรวมในรอบปัจจุบันและรายการคงค้างรวมของรอบก่อนหน้าเป็นตัวประมาณการรายการคงค้างทางบัญชีที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารโดยวัดรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารตามตัวแบบของ Jones (1991) และปรับปรุงโดย Dechow, Sloan & Sweeney. (1995) ซึ่งการจัดการกำไรเป็นการบิดเบือนข้อมูล ทำให้ผู้ใช้งบการเงินตัดสินใจผิดพลาดจากข้อมูลที่ไม่ตรงตามความเป็นจริง ดังนั้นเมื่อกิจการมีระดับของการตกแต่งกำไรมาก จะส่งผลให้ราคาหุ้นมีการเปลี่ยนแปลง จากระงกรรมที่นำเสนอมาทั้งหมด นำไปสู่สมมติฐาน ที่ 1 ดังนี้

H1: การจัดการกำไรมีความสัมพันธ์ต่อมูลค่าองค์กรตามราคาตลาด

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยคุณภาพการสอบบัญชีกับมูลค่าองค์กรตามราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่ม SET 100 ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2561-2565 ระยะเวลา 5 ปี โดยนำรายชื่อหลักทรัพย์ที่มีวันสิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม ยกเว้นกลุ่มธุรกิจการเงิน ประกันภัย และกองทุนรวม เนื่องจากโครงสร้างทางการเงินมีความแตกต่างจากธุรกิจทั่วไป รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 5 ปี ที่ใช้คำนวณข้อมูลทั้งหมด 350 ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ใช้ข้อมูลเพื่อการศึกษาจากฐานข้อมูล การบริการระบบข้อมูลตลาดหลักทรัพย์ออนไลน์ (SET SMART) ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET 100 ระหว่างรอบระยะบัญชีปี พ.ศ. 2561 - 2565 ซึ่งอยู่ในรูปแบบเว็บไซต์ รายงานข้อมูลประจำปี 56-1 และรายงานประจำปีของบริษัท รวม 350 ข้อมูล (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2566)

ตัวแปรและการวัดค่าตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรตาม คือ มูลค่าองค์กรตามราคาตลาด จะวัดโดยใช้ค่า Tobin's Q

ตัวแปรอิสระ คือ คุณภาพการสอบบัญชี วัดค่าโดยใช้การจัดการกำไร (Earning Management) ใช้การประมาณระดับของรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (Absolute Discretionary Accruals : DACC) เป็นตัวแทนของการจัดการกำไรตามแบบจำลอง Modified Jones (Dechow et al., 1995)

ตัวแปรควบคุม คือ ผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (LEV) และ อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (CURR)

ตารางที่ 1 การวัดค่าตัวแปรการวิจัย

ตัวแปร	สัญลักษณ์	วิธีการวัดค่า
ตัวแปรตาม		
มูลค่าองค์กรตามราคาตลาด	MV	TOBIN'S Q = (มูลค่าตลาดของหุ้นสามัญ ณ สิ้นปี + หนี้สินทั้งหมดของบริษัท)/สินทรัพย์ทั้งหมดของบริษัท ตามแนวทางของ Chung & Pruitt (1994)
ตัวแปรอิสระ		
คุณภาพการสอบบัญชี	ABSDA	การจัดการกำไร (Earning Management) ใช้การประมาณระดับของรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (Absolute Discretionary Accruals : DACC) เป็นตัวแทนของการจัดการกำไรตามแบบจำลอง Modified Jones (Dechow et al., 1995)
ตัวแปรควบคุม		
ผลตอบแทนต่อสินทรัพย์	ROA	กำไรสุทธิ / สินทรัพย์รวม (เท่า)
อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์	LEV	หนี้สินรวม / สินทรัพย์รวม (เท่า)
อัตราส่วนทุนหมุนเวียน	CURR	สินทรัพย์หมุนเวียน / หนี้สินหมุนเวียน (เท่า)

โดยสามารถเขียนเป็นสมการแสดงความสัมพันธ์ ดังนี้

$$MV_{it} = \alpha_1 \beta_1 ABSDA + \beta_2 ROA_{it} + \beta_3 LEV_{it} + \beta_4 CURR_{it} + \varepsilon_{1it}$$

โดยที่

- MV = มูลค่าองค์กรตามราคาตลาด วัดค่าโดยใช้ TOBIN'S Q
- ABSDA = การจัดการกำไรใช้การประมาณระดับของรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (Absolute Discretionary Accruals : DACC) เป็นตัวแทนของการจัดการกำไรตามแบบจำลอง Modified Jones (Dechow et al., 1995) โดยใช้วิธีการคำนวณรายการคงค้างรวม (Total Accruals : TAC) จากแนวคิด Cash Flow – Based Approach
- ROA = กำไรทางบัญชีหารด้วยสินทรัพย์รวม
- LEV = หนี้สินรวมหารด้วยสินทรัพย์รวม
- CURR = สินทรัพย์หมุนเวียนหารด้วยหนี้สินหมุนเวียน
- ε = ค่าความคลาดเคลื่อน
- α = ค่า Constant Coefficient
- $\beta_1 - \beta_4$ = ค่า Coefficient ของตัวแปรอิสระและตัวแปรควบคุม
- i, t = บริษัท i ปีที่ t

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนาเพื่อแสดงลักษณะเพื่ออธิบายลักษณะของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยแสดงดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตัวแปร	ค่าต่ำสุด (Minimum)	ค่าสูงสุด (Maximum)	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
มูลค่าองค์กรตามราคาตลาด :				
MV	0.39	18.78	2.26	2.35
คุณภาพการสอบบัญชี : ตัวแปรอิสระ				
ABSDA	0.00	1.97	0.22	0.27
ตัวแปรควบคุม :				
ROA	-0.23	0.50	0.06	0.07
LEV	0.12	1.12	0.53	0.17
CURR	0.15	7.08	1.68	1.19

จากตารางที่ 2 แสดงถึงการวิเคราะห์สถิติพรรณนาของกลุ่มตัวอย่าง SET 100 จำนวน 70 บริษัท ในระยะเวลา 5 ปีบัญชี คิดเป็น 350 ข้อมูล ซึ่งพบว่าค่าเฉลี่ยของ TOBIN'S Q อยู่ที่ 2.26 %

การจัดการกำไรใช้การประมาณระดับของรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (Absolute Discretionary Accruals : DACC) มีค่าเฉลี่ย อยู่ที่ 0.22 แสดงให้เห็นว่า กิจการในกลุ่ม SET 100 มีระดับการตกแต่งกำไรต่ำ เนื่องจากมีค่าใกล้ศูนย์

ผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) มีค่าเฉลี่ย อยู่ที่ 0.06 เท่า แสดงให้เห็นว่า การลงทุนในสินทรัพย์ ของกิจการในกลุ่ม SET 100 1 เท่า มีผลตอบแทนเฉลี่ยเท่ากับ 0.06 เท่า

อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (LEV) มีค่าเฉลี่ย อยู่ที่ 0.53 เท่า แสดงให้เห็นว่า การได้มาของ สินทรัพย์ของกิจการในกลุ่ม SET 100 1 บาท ได้มาจากการก่อหนี้ 0.53 เท่า

อัตราส่วนหมุนเวียน (CURR) มีค่าเฉลี่ย อยู่ที่ 1.68 เท่า แสดงให้เห็นว่า กิจการในกลุ่ม SET 100 มีความสามารถชำระหนี้ระยะสั้นได้ดี

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ Pearson Correlation

	MV	ABSDA	ROA	LEV	CURR	VIF
MV	1.00					
ABSDA	0.17*	1.00				1.07
ROA	0.36*	0.14*	1.00			1.41
LEV	-0.25*	0.07	-0.48*	1.00		2.06
CURR	0.11	-0.07	0.16*	-0.57*	1.00	1.54

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ Pearson Correlation ระหว่างตัวแปรพบว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันแต่ความสัมพันธ์อยู่ในระดับไม่สูงมาก โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันมากที่สุด คือ อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (LEV) กับ อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (CURR) มีค่าเท่ากับ -0.5760 โดยมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ทั้งนี้มีค่าน้อยกว่า 0.80 แสดงให้เห็นว่าเบื้องต้นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรไม่มีปัญหา Multicollinearity (Stevens, 1992) จึงสามารถนำไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลต่อไปได้ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงทำการตรวจสอบโดยการคำนวณค่า Variance Inflation Factor (VIF) พบว่า VIF มีค่าเท่ากับ 1.07 – 2.06 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 10 (Hair et al, 2010) แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดไม่มีความสัมพันธ์กันเองคือไม่มีปัญหา Multicollinearity

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุ

ตัวแปร	β	Std.Err.	t	P-value	ความสัมพันธ์
Constant	2.06	6.09	2.45	0.01*	
Absda	1.20	0.43	2.76	0.00*	มี
ROA	9.08	1.91	0.27	0.00*	มี
LEV	-1.84	0.95	-0.13	0.05	ไม่มี
CURR	0.00	0.12	0.00	0.97	ไม่มี

F statistic = 13.141, P = 0.000***, R² = 0.403, Adj R² = 0.150

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุพบว่าแบบจำลองมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ (P-value) ที่ระดับ 0.05 หมายความว่ามีความสัมพันธ์อย่างนัยสำคัญ 1 ตัวที่สามารถนำมาที่มีความสัมพันธ์ต่อผลมูลค่าองค์กรตามราคาตลาดของบริษัทได้ ค่า F statistic = 13.141 และค่าพยากรณ์ Adj R² = 0.150 หรือแบบจำลองการวิเคราะห์ถดถอยพหุมีความสามารถในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 15.00

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างมีความสัมพันธ์ต่อมูลค่าองค์กรตามราคาตลาดของบริษัทที่จดทะเบียนในกลุ่ม SET 100 ดังนั้นยอมรับสมมติฐานที่ 1 การจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง เพิ่มขึ้น 1 หน่วย มูลค่าองค์กรตามราคาตลาดของบริษัทในกลุ่ม SET100 จะเพิ่มขึ้น 1.203 หน่วย

อภิปรายผลการวิจัย

จากการทดสอบตัวแปรอิสระคือ คุณภาพการสอบบัญชีที่ใช้การจัดการกำไร (Earning Management) โดยการประมาณระดับของรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (Absolute Discretionary Accruals : DACC) เป็นตัวแทน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.22 เท่า ซึ่งเป็นในทิศทางเดียวกับงานวิจัย

ของ กฤตยา จิรวณิชไพศาล (2554) ที่มีค่าเฉลี่ย DACC อยู่ที่ 0.27 และผลการศึกษาของรำไพพิมพ์ จีระกุล (2562) มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.07 และตัวแปรตามคือ มูลค่าองค์กรตามราคาตลาด ใช้ Tobin's Q ในการวัด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.26 สูงกว่าการศึกษาของสุภาวลัย วงศ์ใหญ่ และคณะ (2560) ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.3751 วรภัสนิรี ศรสงคราม (2560) มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.49 ซึ่งอาจเกิดจากในปัจจุบันตลาดหลักทรัพย์มีการกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขให้บริษัทจดทะเบียนมีการนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และกิจการต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของการกำกับดูแลกิจการที่ดี ซึ่งส่งผลให้มูลค่าทางการตลาดของกิจการมีแนวโน้มสูงขึ้น

จากการทดสอบความสัมพันธ์ของคุณภาพการสอบบัญชีกับมูลค่าองค์กรตามราคาตลาดของบริษัท พบว่า มีความสัมพันธ์ต่อมูลค่าองค์กรตามราคาตลาด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wijaya (2020) Afza & Nazir (2014). และ Aca ,Musa & Garba, M. (2020) ที่พบว่าบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ คุณภาพการสอบบัญชีมีความสัมพันธ์ต่อมูลค่าองค์กร แต่อย่างไรก็ตามจากการทดสอบพบว่าคุณภาพการสอบบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมูลค่าองค์กรตามราคาตลาดของบริษัท ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้สอบบัญชีจะใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจเลือกนโยบายการประมาณการและวิธีปฏิบัติทางการบัญชีตามความต้องการของผู้บริหาร เพื่อให้ผลการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายของกิจการ จะส่งผลให้มูลค่าองค์กรตามราคาตลาดของบริษัทสูงขึ้น สอดคล้องกับศรายุทธ เรืองสุวรรณ และ สุภาวีนิจิระสุวรรณ (2564) ระบุว่า บริษัทที่มีอันดับความน่าเชื่อถือสูงกว่าเป้าหมายอันดับความน่าเชื่อถือที่ตั้งไว้จะมีการจัดการกำไรโดยการเพิ่มระดับหนี้สินในงวดปัจจุบันให้สูงขึ้น เพื่อให้กำไรที่บรรลุหรือสูงกว่าเป้าหมายกำไรได้ง่ายขึ้นในอนาคต และบริษัทที่มีอันดับความน่าเชื่อถือต่ำกว่าเป้าหมายก็จะเร่งการจ่ายชำระหนี้สิน เพื่อลดภาระหนี้สินในปัจจุบัน เพื่อให้บริษัทมีอันดับความน่าเชื่อถือตรงตามเป้าหมายอันดับความน่าเชื่อถือที่กำหนดไว้ ซึ่งแสดงให้เห็นได้ว่าหากคุณภาพงานสอบบัญชีลดลงจะช่วยให้มูลค่าองค์กรตามราคาตลาดของบริษัทสูงขึ้นเนื่องจากการแสดงผลการดำเนินงานที่เป็นไปตามความต้องการของผู้ใช้ข้อมูลทางการเงินอย่างเช่น นักลงทุน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการสอบบัญชีกับมูลค่าองค์กรตามราคาตลาด แสดงให้เห็นว่าหากมีคุณภาพการสอบบัญชีที่ดีจะส่งผลให้มูลค่าองค์กรตามราคาตลาด ผู้สอบบัญชีบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ควรให้ความสำคัญกับคุณภาพการสอบบัญชี เพื่อให้ได้รับความน่าเชื่อถือมากขึ้น ทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ต้องการใช้ข้อมูลรายงานการตรวจสอบสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างคือ SET 100 ในการศึกษาครั้งต่อไปควรเพิ่มกลุ่มตัวอย่างเป็นบริษัททั้งหมดในตลาดหลักทรัพย์ เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ชัดเจนยิ่งขึ้น และศึกษาปัจจัยอื่นๆ หรือปัญหาที่มีผลต่อคุณภาพการสอบบัญชี เช่น การกำกับดูแลกิจการที่ดี เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา สุขศาลา และอัจฉรา ชนากลาง.(2562). ความสัมพันธ์ระหว่างความเชี่ยวชาญใน อุตสาหกรรมที่ตรวจสอบและคุณภาพงานสอบบัญชีของกลุ่มอุตสาหกรรมซับซ้อนและไม่ซับซ้อน : กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารบริหารธุรกิจและการบัญชี*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 37-54.
- กฤตยา จิรวาณิชไพศาล. (2554). *คุณภาพการสอบบัญชีของ Big4 ในแต่ละประเทศ* [การศึกษาค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จารินยา แก้วสุริยา. (2559). *ผลกระทบของคุณภาพในการสอบบัญชีและความต่อเนื่องในการสอบทานงานสอบบัญชีที่มีต่อความเชื่อมั่นในการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย* [วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ณัฐนิชา พู่เฟื่องสมบัติ. (2559). *คุณภาพงานสอบบัญชีและการตกแต่งกำไร* [การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปิยะณัฐ ฤณพุทธคม. (2561). *ผลกระทบของกลไกการกำกับดูแลกิจการ คุณภาพการสอบบัญชีที่มีผลต่อการดำเนินงานผ่านการบริหารกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย* [วิทยานิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ทิวรัตน์ ผลดีสุขสกุลและสุภา ทองคง. (2563). อิทธิพลของคณะกรรมการ โครสร้างผู้ถือหุ้น คุณภาพการสอบบัญชีและคุณภาพกำไรที่มีผลต่อราคาตลาดหุ้นสามัญของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย:กรณีศึกษากลุ่มอุตสาหกรรมบริการและกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 6(3), 15-30.
- มนวิกา ผดุงสิทธิ์. (2548). การประเมินผลการปฏิบัติงานตามแนวคิด Tobin – Tobin’s Q. *วารสารบริหารธุรกิจ. คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 18(106) , 13-22.
- รำไพพิมพ์ จีระกุล. (2562). *คุณภาพงานสอบบัญชีกับการตกแต่งกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย* [การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต].มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- วภัสสิริ ศรสงคราม. (2560). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาลขององค์กร (ESG) กับมูลค่ากิจการ (TOBIN'S Q) ในหมวดธุรกิจพลังงานที่จดทะเบียนอยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. [การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศรายุทธ เรื่องสุวรรณ และ สุภาวิณี จีวะสุวรรณ. (2564). สัญญาณเตือนล่วงหน้ากับการตกแต่งกำไร : บทเรียนจากบริษัทที่ละเมิดหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 17(53), 5-37.
- สภาวิชาชีพบัญชี. (2562). *มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 1 เรื่องการนำเสนองบการเงิน*. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนพิเศษ 238 ง วันที่ 24 กันยายน 2562.
- สุภาวลัย วงศ์ใหญ่, เนตรดาว ชัยเขต และดวงกมล นีรพัฒน์กุล. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างเงินทุนกับมูลค่าบริษัทกรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 1(3), 1-17.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2566). *รายชื่อหลักทรัพย์ที่ใช้คำนวณดัชนี SET 50/SET 50FF และ SET 100/SET 100 FF*. <https://www.set.or.th/th/market/information/securities-list/constituents-list-set50-set100>
- อรอุมา แก้วสีหิ. (2561). *คุณภาพงานสอบบัญชีที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย* [การค้นคว้าอิสระบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- Aca, A.I, Musa, F. & Garba, M. (2020). Audit Quality and Firm Value on Listed Insurance Company Nigeria. *Global Scientific Journals*, 8(7), 2083-2099.
- Afza, T. & Nazir, M. S. (2014). Audit Quality and Firm Value: A Case of Pakistan. *Research Journal of Applied Sciences, Engineering and Technology*, 7(9), 1803–1810.
- Chung K. H. and Pruitt S. W. (1994) *A Simple Approximation of Tobin's Q*. *Financial Management*. 23 (3),70-74.
- DeAngelo, L. E. (1981). Auditor size and audit quality. *Journal of Accounting and Economics*, 3(3), 183 -199.
- Dechow, P. M., Sloan, R. G., & Sweeney, A. P. (1995). *Detecting earnings management*. *The Accounting Review*, 70(2), 193-225.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J. & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis* (7th ed.). Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Education International.
- Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs, and ownership structure. *Journal of Financial Economics*, 3, 305-360.

- Jones, J. J. (1991). Earnings management during import relief investigations. *Journal of Accounting Research*, **29(2)**, 193-228.
- Lawrence, A., Minutti-Meza, M., and Zgang, P. (2011). *Can Big4 versus Non-Big4 Differences in Audit-Quality Proxies Be Attributed to Client Characteristics?*. The Accounting Review, 259-286.
- Lindenberg, E. B. & Ross, S. A. (1981). Tobin's q ratio and industrial organization. *The Journal of Business*, **54(1)**, 1-32.
- Stevens, J. P. (1992). *Applied Multivariate Statistics for the Social Sciences*. NJ: Lawrence Erlbaum Associates. Hillsdale.
- TACHE, M. (2021). *The incidence of earnings management on audit quality*. Proceedings of the 15th International Conference on Business Excellence 2021 DOI: 10.2478/picbe-2021-0073, pp. 783-792.
- Wijaya A. I. (2020). The Effect of Audit Quality on Firm Value : A Case in Indonesian Manufacturing Firm. *Journal of Accounting Finance and Auditing Studies*, **6(1)**, 1 - 15.